

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Deum non esse extra cœlum, communis opinio Scholasticorum, & Patrum
affirmat. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Nazian.

2
Præclara Na-
zianzen. ra-
tionatio.

finita spatij vastitate sine opere externo fuisse.

Secundo Nazianzenus in oratione 34. quæ est secunda de Theologia post duo folia, vt ostendat, Deum non esse loco definitum, inquit: Nusquamne ille est, an alicubi? Si enim nusquam; quæret fortasse aliquis ex his, qui inquirendi ac disputandi subtilitate impensius gaudent, quomodo ipse quoque posui? Nam si id quod non est, nusquam est, id quoque quod nusquam est, nec quidquam fortasse est. Quod si alicubi esse dixeris, procul dubio quandoquidem est, vel in vniuerso est, vel supra vniuersum. Si in vniuerso, vel in quadam eius parte est, vel vbiq; si quadam in parte, ergo à minori hac parte circumscribitur. Sin vbiq; ergo ab alio multo maiori continetur, siquidem futurum est, vt Deus totus vniuersi complexu teneatur, nec vlla ex parte circumscriptionis expertus sit. In hac absurditates incidant necesse est, qui eum in vniuerso esse dixerunt. Hac Nazianzen. Docet ergo necessario fatendum esse, ipsum supra & extra vniuersum manere: ne si solum in vniuerso esse dicamus, ipsum circumscripsum esse cogamur asserere. Aduertendum etiam est id, quod in suo argumento assumit Nazianzenus, nempe illud; quod nusquam est, nihil esse: sicut contra, quod nihil est, nusquam esse potest. Ex quo sequitur, ante mundi creationem Deum alicubi fuisse, ne si asseramus, nusquam extitisse, nihil eum esse dicamus. Ex quo fit, vt nulla substantia spiritalis siue creata, siue increata possit nusquam esse, sed alicubi necessario sit, quod, vt inferius patebit, nostræ sententiæ non parum aduersari videtur.

Basilii.

Philo.

Patres pas-
sim dicunt
Deum non
esse intra
mundum,
sed extra.
Athanasius.Hilarius.
Isa. 66.
Hic vniuersum,
Augustinus.

Isidorus.

August.
Probat
authoritate
scriptura.
3. Reg. 8.
Iob. 11.
Baruch 3.

Tertio Basilii in Homil. 16. in illud: In principio erat verbum, ita scribit: Totum quodcumque noueris, & quocumque spiritu tuo penetraueris, Deo plenum est, simul & coniunctam hypostasim Filii inuenies. Deus igitur erit in spatio illo imaginario supra cælum, quo spiritus nostræ cogitationis penetrare potest. Quarto Philo. in lib. 1. Allegoriarum satis ante medium. Nam Deo, inquit, Nec totus quidem mundus dignum esset domicilium, qui sibi ipse locus est, & ipse seipso plenus sibi que sufficiens. Subiungit vero causam, cum Deas alienam indigentiam, solitudinem, inanitatemque impleat, & contineat. Ac si dicat, eo totus mundus non est Deo sufficiens domicilium; quod totam inanitem spatij infiniti supra hoc vniuersum sua præsentia repleat.

Postremo accedit communis modus loquendi Patrum, qui asserunt, Deum non intra mundum inclusum, sed supra & extra mundum esse. Sic Athanasius in epistola Synodi Nicenæ longe ab initio inquit. Deus in omnibus est secundum suam bonitatem & potestatem, idemque extra omnia est secundum suam propriam naturam. Eodem modo loquuntur Hilarius lib. 1. de Trinitate parum à principio explicans illa verba Isaie 66. Qui tener cælum palmo, & 2. de Trinitate post primum folium Hieronymus in eadem Isaie verba 66. August. 8. de Genes. ad litteram cap. 26. & lib. de essentia diuinitatis, Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 2. dicunt enim, Deum esse in omnibus, sed non inclusum; extra omnia, sed non exclusum, vt ita sit & forinsecus, & intrinsecus, & infusus, & circumfusus, sicut ait Hieronymus. Quamobrem August. 7. conf. cap. 5. docet, Deum cum hoc vniuerso comparatum esse veluti mare iphim, quod in se spongiam contineret, & penetraret, atque extra illam esset: & quod caput est, Scriptura id ipsum satis aperte testatur 3. Reg. 8. Si enim cælum & celi cælorum te capere non possunt. Iob. 11. Excelsior cælo est: &

quid facies profundior inferno, & vnde cognoscet? & simile quid habet Baruch 3. Rationibus etiam confirmatur hæc sententia: prima est, extra cælum vere est spatium inane, in quo corpus, & spiritus esse possunt: quid enim prohibet extra cælum corpus, aut spiritum produci, siquidem nouum cælum supra Empyreum, & aliud vniuersum extra hunc orbem creari potest; Tum etiam homo in extrema parte cæli positus brachium posset extendere: denique totum hoc vniuersum per illud spatium inane simul moueri, & locum mutare; Deus ergo in illo spatio esse poterit: quare & actu etiam ibi erit: eius namque immensitas necessario replet spatium quod ab eo repleti potest, vt disp. 8. c. 4. dictum est. Secunda ratio. Si totum vniuersum simul mutari potest per inanem illam vastitatem, & Deus solum in ipso vniuerso esset, se queretur cum ipso quoque moueri, quod est absurdum; quia simul cum ipso vniuerso mutaret distantiam à punctis imaginarij quod satis esset, vt moueretur. Vt ergo dicamus, Deum ita non moueri, asserendum est, simul esse in tota illa vastitate extra cælum. Tertia ratio. Deus fuit extra omne tempus: ergo fuit semper extra omnem locum; sed extra locum nihil est aliud, quam spatium imaginarij, ergo Deus in eo semper fuit. Quare necesse est, vt in illo quoque post mundi creationem permaneat.

Prima ratio
pro hac sen-
tentia.Secunda ra-
tio.Tertium ar-
gumentum.

CAPVT II.

Deum non esse extra cælum, communis opinio Scholasticorum, & Patrum affirmas.

Go vero existimo, non solum oppositam sententiam, quæ communis est, multo probabiliorem esse: verum etiam auctores prioris, de rebus spiritualibus, & de Deo, ac si corpora essent, philosophari. Communis itaque sententia est, Deum non esse in illo spatio imaginario extra cælum: quare neque ante vniuersi creationem alibi, quam in seipso fuisse, neque intra vacuum manere posse; horum enim eadem est omnino ratio. Tradiderunt hæc sententiam expresse Antistodorenus lib. 1. summæ cap. 15. quæst. 1. ad primam replicam 2. ordinis §. Item Deus est in mundo. Bonauent. in 1. dist. 37. art. 2. q. 3. in corpore & ad 1. Ricard. 1. quæst. 4. Scotus q. vniuersi, in 2. ratione pro sua sententia, Durand. q. 2. imo etiam q. 1. n. 13. vniuersum affirmat, Deum in eo, quod nihil est, existere non posse. Adde Capreolum q. vn. art. 3. ad 4. Scoti contra 1. concl. 3. & Dionysium Carthusianum q. 1. qui sub finem illius refert Thomam de Argentina, & addit rudium esse quæstionem, interrogare, vbi nam Deus erat, antequam mundum crearet. Reclat quoque ibidem hos versus: Dic vbi tunc esset, cum præter eum nihil esset? Tunc, vbi nunc, in se, quamuis sibi sufficit ipse.

Scholastici
auctores.
Antistod.
Bonauent.
Ricard.
Scotus.

Durandus.

Capreol.

6

Faciunt cum prædictis Doctoribus Alex. 1. p. q. 9. m. 4. Alber. d. 37. art. 4. in corp. & ad vltimum Bonau. 1. p. d. art. 2. q. 2. Egidius 1. p. d. quæst. 3. præfertim ad 3. Thomas de Argent. quæst. 1. a. 1. ad 4. Gabriel q. vniuersi art. 3. dub. 3. cum asserunt, Deo ab æterno minime conuenire vbiq; esse, quatenus hoc modo loquendi significatur alibi esse, quam in se; ei tamen conuenire, vbiq; esse, si capiatur pro eo, quod est, in se ipso esse: & in vniuersum consent, necessariam esse alicuius rei existentiam præter Deum, vt ipse alibi, quam in seipso dicatur existere. Consentit etiam S. Thomas in ea-
dem

Alexand.
Albertus.
Egid.
Argentina.
Gabriel.

S. Thom.

dem

dem d. q. 2. a. 2. dicens, Deo non convenire ab æterno ubique esse, non defectu sui, sed defectu rerum, quæ ab æterno non fuerunt, ut alicubi Deus esset. Neque obstat quod Gabriel in 2. d. 2. quæst. 2. art. 1. notat. 3. inquit, Deum ita esse in omni loco, ut nullo contineatur, eo quod excelsior cælo sit, hoc enim modo & Patres, & Scripturæ loquuntur; nostræ tamen sententiæ non aduersantur, ut infra ostendemus. Demum hæc sententia colligitur ex doctrina S. Thomæ in a. 1. vbi colligit Deum esse in loco ex operatione, quæ in vacuo esse non potest.

7 *Antiquitate Patrum probatur hæc sententia.*
Hanc sententiam & Patrum testimonijs & ratione confirmare, simulque priorem refellere non erit difficile. Ex Patribus autem primo videtur eam expressisse Tertullianus in lib. contra Praxeam c. 5. his verbis: *Ante omnia Deus erat solus, & ipse sibi, & mundus, & locus & omnia.* Quod si Deus fuisset in illo intervallo imaginario, licet solus fuisset, sibi tamen non fuisset locus si quidem in alio esset tanquam in loco. Secundo August. lib. de fide contra Manichæos, cap. 37. cum argueret contra Manichæos vetus testamentum impugnantes, quod multa in eo falsa, & inepta continerentur; contra vero Evangelium tanquam diuinam Scripturam suspicerent; contendit, eodem modo contra Evangelium, atque contra vetus testamentum argui posse, ac proinde utrumque eodem modo explicandum esse: mox subiungit, *Quia si aliquis ita causus sit, ut reprehendere velit illud Domini, quod in Evangelio dictum est, Non turabis per cælum, quoniam sedes Dei est; neque per terram quoniam scabellum est pedum eius, & hoc dicat, quod vos mira dementia dicere soletis, vbi erat Deus, antequam esset cælum & terra? &c.* Tandem post alia, quæ aliqui contra Evangelium possent obijcere, subdit: *Nonne ignorant vbi caput habent, & tamen aliquid sibi videntur dicere: vbi August. stultam esse dixit Manichæorum interrogationem, vbi esset Deus ante mundi creationem, nulla sane alia de causa, nisi quia alibi quam in se ipso esse non poterat.*

8 *August.*
Idem in illa verba Psalm. 112. *Qui habitas in cælo.* Ut ostendat, cælos spirituales, id est, sanctos viros in æternum mansuros, non autem cælos corporeos esse Dei habitaculum, sic ait: *Nam si cælum istud corpus, quod oculis videmus, intellexerimus esse habitationem Dei, transitura est habitatio Dei, quia cælum & terra transiunt.*
Deinde antequam faceret Deus cælum & terram, vbi habitabat? sed dicit aliquis, antequam faceret Deus sanctos, vbi habitabat? in se habitabat, Deus apud se habitabat & apud se esset Deus. Ecce nullum alium locum præter seipsum ante mundi creationem Deo concedit Augustinus.

9 *Tertullianus.*
Quo etiam sensu dixerat Tertullianus de Deo. *Sibi erat locus & omnia.* Hæc verba August. videtur retulisse Magister in l. d. 37. ex libro 3. contra Maximinum, cum tamen ibi nihil eorum habeatur. Eidem interrogationi eodem modo respondet Bernardus lib. 5. de consideratione longe ante medium. Nam præterquam quod ostendit ipsum esse in omni loco vniuersi, ita inquit, *Alias vero vbi erat antequam mundus fieret, vbi est? Non est quod quæras vltra vbi erat: præter ipsum nihil erat: ergo in seipso erat.*

10 *Theodoretus.*
Denique non parum fauet Theodoretus, qui cum sentiat, angelos omni corpore cære (ut referemus infra disput. 178.) quæst. 3. in Genes. ea Vasquez in 1. part. Tomus I.

ratione probat, ante mundum corporeum non fuisse, quia cum natata sua loco definiantur, & circumscribantur, hoc est, ita in vno sint, ut ubique esse non possint, nequeunt nisi in corpore aliquo esse. Censet ergo in spatio illo inani, & imaginario illos creati non potuisse: cuius ratio licet non probet id, quod contendit, ut disp. illa patebit, quod tamen ad nostrum attinet institutum, ex eius habemus sententia Angelos in spatio imaginario esse non posse: quocirca neque extra cælum, atque eadem ratione Deus, cum sit spiritus, in spatio illo imaginario esse non poterit, licet non indigeat aliquo loco corporeo, ut existat, sicut Theodoretus putauit Angelum indigere.

CAP. IV.

Eadem communis opinio ratione probatur.

11 *Prima suppositio.*
Am vero, ut ratione nostram sententiam corroboremus, duo supponenda sunt. Alterum est, ut aliquid in alio vere, & proprie existere dicatur duo necessaria esse. Primum debent esse duo realiter distincta, & illud quod est, & id in quo est. Nam in seipso nihil esse dicitur reipsum, nisi latiori quadam significatione. Deinde opus est, ea duo esse entia realia: quia quod est reale quid si cum eo quod reuera nihil est, comparatur, in eo esse, aut ab eo contineri, nullo modo dicitur. Quo fit, ut Angelus, vel quid aliud vere, & proprie in nihilo esse, aut ab eo contineri nequeat. Quia imo hæc existentia & presentia ita commentitia est, ut ea potius res nullibi esse dicatur, siquidem nihilum, & nullibi idem prorsus sunt. Alterum est de presentia Dei vera, & reali, non imaginaria & commentitia, nunc esse questionem, an scilicet Deo extra cælum, & ante mundi creationem conuenire potuerit.

12 *Secundo supponendum.*
His igitur iactis fundamentis Deum non esse extra cælum, nec in vacuo, probatur in hunc modum. Vastitas illa imaginaria quam extra cælum nunc esse, & ante mundi creationem fuisse & inanitas illa, quam intra latera vacui corporis esse dicimus, est omnino nihil: ergo vere, & reipsum ea Deus, aut Angelus esse non potest: aut si vere in ea esse dicitur, cur etiam in Chimera non erit? neque enim inanitas illa est ens minus fictum & nihil, quam Chimera.

13 *Solutio. Reijcitur.*
Respondet aliquis primo, spatium illud non esse purum nihil, sicut est Chimera, sed distantiam quandam interualli, ac proinde in eo aliquid vere esse posse. Cæterum hoc manifeste falsum est. Nam si vastitas illa est aliquid, debet esse aut substantia, aut quantitas, aut aliud accedens, non substantia ut satis constat: non accedens, quia deberet esse in substantia: demum non quantitas, tum quia hæc quoque in substantia aliqua esse debet, cum sit accedens: tum etiam quia posset intra quantitatem corpus aliquod esse: duæ enim quantitates simul se penetrarent. Qua ratione Arist. 4. Physic. cap. 4. refellit sententiam eorum, qui dicebant locum esse interuallum quoddam extensum intra latera superficiæ continentis. Impugnat autem, quia adueniente locato duæ quantitates se penetrarent, aut quantitas illa, quæ est interualli, & loci destrueretur: quare locatum non esset in loco.

14 *Aristoteles.*
Nihil igitur est inanitas illa nisi spatium imaginarium, sicut Doctores quoque prioris sententiæ appellant: ac proinde sola cogitatione nostræ